

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาระหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสอนนักเรียน โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนพร้อมด้วยความรู้ ความคิด มีคุณธรรม และ สุขภาพสมบูรณ์ การสอนนักเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาในปัจจุบัน ทุกรายวิชามีจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา ซึ่งครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา โดยให้เนื้อหารายวิชาเป็นเพียงเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูจึงต้อง เปลี่ยนแนวความคิด เดิมที่ว่า เนื้อหารายวิชา มีความสำคัญมากกว่าจุดประสงค์ของรายวิชานั้น ๆ และต้อง เปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสอนแบบ เดิมจากการสอนแบบบรรยาย อธิบาย หรือ การบอก เป็นการสอนโดยใช้คำถามและคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติ ครูต้องมีความสามารถในการวางแผนการสอนเป็นอย่างดี ดังนั้นความรับผิดชอบในการทำให้ เป้าหมายของหลักสูตรสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนการทำให้ นักเรียนได้มีการพัฒนาทักษะและความสามารถ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายของชีวิต การดำรงชีวิตในประจำวัน และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดสภาพการเรียนรู้อันมีจุดประสงค์ของครู การสอนของครูจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด จริยธรรม และ เจตคติต่าง ๆ ที่มีต่อวิชาที่เรียนสูงตามไปด้วย ดังนั้นการประเมินประสิทธิภาพการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะสะท้อนภาพใหญ่สอน และรวบรวมดำเนินการจัดการศึกษาทุกคนได้เห็นข้อดี ข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วทำการปรับปรุงการสอนของตนเองและของผู้อื่นดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของลูกศิษย์เป็นสำคัญ (สำเร็จบุญเรืองรัตน์ 2528 : 133)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524 : 82-87) กล่าวถึงโมโนทัศน์ของการประเมินการสอนไว้ ดังนี้

มโนทัศน์ที่ 1 การประเมินการสอน หมายถึง การพิจารณาว่านักศึกษาได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนเพียงใด ซึ่งเป็นการประเมินผลการสอนหรือผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษานั้นเอง

มโนทัศน์ที่ 2 การประเมินการสอน หมายถึง การประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการสอนการเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

มโนทัศน์ที่ 3 การประเมินการสอน หมายถึง การประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนและผลการสอนไปพร้อมกัน การประเมินการสอนตามมโนทัศน์นี้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการสรุปผลการสอน หรือ คุณภาพการสอนของอาจารย์ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร และการพิจารณาคงงามความดีของอาจารย์

มโนทัศน์ที่ 4 การประเมินการสอน หมายถึง การประเมินประสิทธิภาพของการบริหารหรือ การจัดการเรียนการสอน อันเป็นมโนทัศน์ที่กว้างที่สุดของการประเมินการสอน

การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนมากจะพิจารณาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการสอบของนักเรียนเท่านั้น แต่คุณภาพของการเรียนการสอนย่อมขึ้นอยู่กับหลาย ๆ องค์ประกอบ เช่น หลักสูตร การบริหาร การสอนของครู การเรียนของนักเรียน เป็นต้น การนำผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมาเป็นเกณฑ์ตัดสินเพียงประการเดียวจึงไม่สมบูรณ์ การพิจารณาเพียงแต่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนย่อมไม่สามารถทราบว่าการสอนของครูมีขอบบพร่องควรปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนด้านใดบ้าง การพิจารณาในหลายคุณลักษณะและรับทราบข้อมูลจากหลายแหล่งจึงมีความสำคัญ ทำให้ใคร่รายละเอียดขอควรปรับปรุงแก้ไขชัดเจนขึ้น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น ผู้บริหาร นักเรียน ศิษย์เก่า เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง ชุมชน ครูผู้สอน สามารถให้ข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพการสอนเป็นอย่างดี ข้อมูลจากนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรสนใจ เนื่องจากนักเรียนเป็นผู้ใกล้ชิดมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมากที่สุด แมว่าจะมีคำวิจารณ์ถึงวิธีการ ทัศนคติจากผลการเรียน การไม่มีสัมมาคารวะต่อครูผู้สอน อย่างไรก็ตามคำวิจารณ์เหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากความกลัวหรือความไม่มั่นใจของผู้สอนมากกว่า เพราะถ้าสอนให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณญาณมีเหตุผลแล้ว น่าจะเชื่อได้ว่านักเรียนยอมให้เหตุผลที่ดีได้ (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ 2524 : 99) จากการศึกษาของ มาร์ช , เฟย์เนอร์ และ โพลัส

(Marsh , Fleiner and Thomas 1975 : 833-839) พบว่า การประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาเป็นการวัดคุณภาพการสอนได้อย่างมีความตรง และเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ส่งผลกระทบต่อกลับแก่ผู้สอน

ข้อมูลของการประเมินประสิทธิภาพการสอนจากเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมี

ประโยชน์มากเช่นเดียวกัน เนื่องจากเพื่อนร่วมงานเป็นผู้ที่เข้าใจงานของครูอย่างดีที่สุด วัตถุประสงค์มุ่งหมายของการเรียนการสอน การให้เพื่อนร่วมงานเป็นผู้ประเมินเป็นการสนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยเพื่อนร่วมงานต้องการคนที่เข้าใจ จริงใจ และเห็นใจกันอย่างแท้จริง มีความใจกว้างและพร้อมที่จะรับฟังจึงเกิดผลดี (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ 2524 : 97) เช่นเดียวกันการประเมินตนเองของครูผู้สอนเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าแหล่งอื่น ครูขอทราบว่าการสอนของตนเป็นอย่างไร หากให้ครูประเมินประสิทธิภาพการสอนของตนเองอย่างมีระบบ โดยไม่มีอคติใด ๆ แล้ว ข้อมูลที่ได้ย่อมมีความตรงและเชื่อถือได้ (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ 2527 : 106)

การประเมินประสิทธิภาพการสอนนี้ได้รับความสนใจมากในระดับอุดมศึกษา สถาบันหลายแห่งได้ดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอนของอาจารย์ และเพื่อใช้ผลการประเมินการสอนในการพิจารณาความดีความชอบและความก้าวหน้าทางวิชาการของอาจารย์ ส่วนในระดับมัธยมศึกษามีการดำเนินงานให้มีการประเมินผลการสอนโดยนักเรียนในโรงเรียนบางแห่ง เช่น โรงเรียนหอวัง โดยที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยกลุ่มผู้ประเมินที่แตกต่างกันในประเทศไทย โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษายังมีไม่มากนัก และแหล่งข้อมูลของการประเมินประสิทธิภาพการสอนเมื่ออยู่หลายกลุ่มด้วยกัน ย่อมทำให้ผลการประเมินจากกลุ่มที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันด้วย จึงสมควรมีการพิจารณาว่าการประเมินของกลุ่มใดเป็นที่น่าเชื่อถือ และโครงสร้างของผลการประเมินในคุณลักษณะใดบ้างที่กลุ่มเหล่านี้ประเมินได้สอดคล้องกัน จึงน่าจะได้มีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประเมินโดยกลุ่มที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ประเมินโดยตนเอง เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน โดยนำวิธีการของแคมป์เบลล์และฟิสก์ (Campbell and Fiske 1959) มาใช้วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบโครงสร้างของคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ที่ประเมินโดยทั้ง 3 กลุ่มนี้ มีความสัมพันธ์ของการประเมินคุณลักษณะเดียวกันหรือความตรงเหมือน (Convergent Validity) และการประเมินคุณลักษณะที่แตกต่างกันหรือความตรงจำแนก (Discriminant Validity) ว่าเป็นอย่างไร โดยใช้ตารางเมทริกซ์ลักษณะหลาย-วิธีหลาย (Multitrait - Multimethod Matrices) ตลอดจนการศึกษาดังความคิดเห็น

ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการประเมินประสิทธิภาพการสอน ทั้งนี้ค่าความผลของการศึกษานี้จะเป็นพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาวิธีการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินประสิทธิภาพการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ประเมินโดย ครูผู้สอน เพื่อนร่วมงาน และ นักเรียน ในคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ ด้านบุคลิกลักษณะของครู ด้านความสามารถทางวิชาการ ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านวิธีการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้วิธีการของตารางเมตริกซ์ลักษณะหลากหลาย-วิธีหลาย
2. ศึกษาค่าเฉลี่ยที่ไม่แตกต่างกันของผลการประเมิน หรือ ข้อตกลงสัมบูรณ์ (Absolute agreement) และ ความสัมพันธ์ของผลการประเมิน หรือ ข้อตกลงสัมพัทธ์ (Relative agreement) ของการประเมินประสิทธิภาพการสอนที่ประเมินโดย ครูผู้สอน เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน เป็นรายข้อกระทงของคุณลักษณะทั้ง 6 ด้าน
3. ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน และ เพื่อนร่วมงาน ที่มีต่อการประเมินประสิทธิภาพการสอน ในประเด็นของ ความคิดเห็นทั่วไป วัตถุประสงค์ของการประเมิน ตัวแปรที่ใช้วัดประสิทธิภาพการสอน และ บุคคลที่ควรเป็นผูประเมิน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนและครูที่เรียนและสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. การศึกษานี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ระดับสติปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การศึกษานี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ จำนวน ความที่สอนต่อสัปดาห์ วิธีการศึกษา ประสบการณ์ และหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ของครูผู้สอน และ เพื่อนร่วมงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนที่ใช้ในการศึกษานี้ ประเมินในคุณลักษณะ 6 ด้านเท่านั้น คือ ด้านบุคลิกลักษณะของครู ด้านความสามารถทางวิชาการ ด้านเจตคติ ของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านวิธีการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล

ขอตกลงเบื้องต้น

1. นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการประเมิน ประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอนได้
2. ประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นปริมาณที่วัดได้จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยเพื่อนร่วมงานในบางคุณลักษณะอาจเกิดความ คลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากไม่ได้ติดตามสังเกตพฤติกรรมของครูผู้สอนอยู่ตลอดเวลา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2529 และ เรียนในวิชาของครูผู้สอนที่เขาประเมินการสอน

ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนในรายวิชาของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2529 และเป็นครูที่ถูประเมินการสอน

เพื่อนร่วมงาน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนในรายวิชาของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2529 และอยู่ในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้สอน

ประสิทธิภาพการสอน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในที่นี้เป็นคะแนนที่ได้จากการตอบในแบบประเมินซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ ด้านบุคลิกลักษณะของครู ด้านความสามารถทางวิชาการ ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านวิธีการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล

ความตรงเหมือน (Convergent Validity) หมายถึง ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนในคุณลักษณะเดียวกัน ที่ประเมินโดย ครูผู้สอน เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน ที่มีความสัมพันธ์กันมาก

ความตรงจำแนก (Discriminant Validity) หมายถึง ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนในคุณลักษณะที่ต่างกัน ที่ประเมินโดย ครูผู้สอน เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ข้อตกลงสัมบูรณ์ (Absolute Agreement) หมายถึง ความเห็นที่ตรงกันของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนในช่องทางของคุณลักษณะทั้ง 6 ด้าน ของกลุ่มผู้ประเมินแต่ละกลุ่ม โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนในช่องทางนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อตกลงสัมพัทธ์ (Relative Agreement) หมายถึง ความเห็นที่สอดคล้องกันของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนในช่องทางของคุณลักษณะทั้ง 6 ด้าน ของกลุ่มผู้ประเมินแต่ละกลุ่ม โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนในช่องทางนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การรับรู้ในทางบวก (Halo effect) หมายถึง ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนจากกลุ่มผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม ที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ภายสาเหตุความรู้จักชอบพอกันเป็นส่วนตัวหรือสาเหตุอื่น ๆ ทำให้ไม่ได้ประเมินพฤติกรรมที่แท้จริงของครูผู้สอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบว่าคุณสมบัติประเมินในแต่ละกลุ่ม สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างของคุณลักษณะด้านใดบางของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่จะนำไปประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู คอยขอกระหนงของคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่มประเมิน
3. เพื่อทราบความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการประเมินประสิทธิภาพการสอน อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปฏิบัติงานต่อไปได้อย่างเหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย